

և աէր դարձած են: Ժողովուրդը պաշտօնանկ բրեր է Տեղապահ Չլդատեան Վ.-ը, որ անտարբեր դանուեր է ժողովրդեան կայսութեան հանդէպ:

* * *

ՕՍԽ. ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ ԲԱՅՈՒՄԸ

Օսմանեան Փատիշահներուն մայրաքաղաքը տօնի մէջ էր երէկ: Չմեռնամուտի առաւան արեւը, յատկապէս Դեկտեմբերի 4-ին համար, — Օսմ. Խորհրդարանի բացման օրը —, Գարնան հրապոյրներովն ու հմայքներովը զինուած, իր արդար, առատ ու բեղմնաւորիչ լոյսին պէս գաղջանաւ իր կազդուրող ջերմութիւն մը կը սփռէր ամէն կողմ, Վասփորի հեշտանքոտ եղերքներէն մինչև Ռսկեղջիւրի կախարդիչ լայնքերը: Ու ժողովուրդը կանուխ արթնած, բոլոր սեռերն ու բոլոր հասակները՝ բնականանները թողեր, բարերար արևին տակ, բաց ու ազատ օդին մէջ, մրջիւնի եռու գեռումով մը՝ կը գրաւէին բոլոր փողոցները և բոսայտիւնն ու Ասիական կրկին եղերքները մարդկային զուխներէ ծածկուած, սգեւորուած էին, կանգ առաւ թրամվայներուն երթևեկը, կռքերը կը խաչաձևէին զիրար, ամէն ուղղութեամբ արշաւելով և իրենց հետ թռցնելով մեծ մասամբ հետաքրքիր ժողովուրդի մը դաւանները:

Օսմ. Խորհրդարանի բացման օրն էր, դեկտեմբերի 4-ը խորհրդարանը թուանշան. կարծես թէ ազգերուն ազատագրութեան թուականները աստ աստղանշելու համար հնարուած ըլլար ան, 4-ը: Այո՛, յաւէտ պատմական օր, երեկուան օրը: Պօլիսը՝ կառնուի, բռնակալութեան Պօլիսը, որ անամօթ վկան եղած էր այնքան անմեղօրէն թափուած արիւնի հեղեղին: Հին Պօլիսը կառնուի, ահա հարիւր բերնի թնդանօթները կորոտան ու կաւետեն բռնակալութեան հին շէնքին փլուզումը, որուն աւերակներուն վրայ կը բարձրանայ նորը, նոր կայսրութիւնը:

Մայրաքաղաքին բոլոր թաղերուն մէջ, բոլոր բնակարանները, բոլոր հանրային հաստատութիւնները, խրճիթներէն մինչև ապարանքները, դրօշադարձուած են. պատուհաններէն, պատշգամբներէն, տանիքներէն, շնորհալի, երջանիկ ու ցնծութենէ արբշխ աչքեր մէկ ակնարկի վերածուած, կը յառին հոն, ուրկէ պիտի անցնի Սուլթանը, Սահմանադրական Սուլթանը:

Կայսրը կէսօրին երջողի Պալատէն վեց ձիով կառք մը նստաւ, և Տօլմա-Պազէի, Կիւմիշ Սուլթի, Այաուփաշայի, Բերայի, Աղապ-գափուի, Ունդափանի կամարջին, Զէյթէբի, Վէ-

Ֆայի, Շէհդատէ պաշրի, Պայագիտի, Տիւան Եօլուի ճամբով հասաւ Խորհրդարան: Կայսրը հագած էր իր պաշտօնական համազգեստը:

«Բիւզ»

ՀԱՅ ԾԵՐԱԿՈՒՏԱԿԱՆՔ

Չորս Հայ ծերակուտական պիտի ըլլայ՝ Աբրահամ փաշա Երամեան, Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան, Յովհաննէս փաշա Սադըղ և Պեղկրատի դեսպան Ազարեան էֆէնտի: Օսմ. Սահմանադրական մարմինն պատրաստած ծերակուտականներու ցանկը Լ. Պատրիարքը Վարչապետին ներկայացուցեր է, սակայն ան ըսեր է թէ ուշ է և ամէն ինչ լմնցած է:

* * *

ՀԱՅՈՑ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿՐՈՒԹԻՒՆԸ

Օսմանեան երեսփոխանութիւնն իր օրակարգին մէջ ունի նաև քրիստոնէից զինուորագրութեան խնդիրը, որուն համար նոր կանոնագրի ծրագրին պատրաստութեան ձեռնարկուած է: Այս նպատակաւ դատական նախարարութիւնն հարցում ուղղած է Պատրիարքարան թէ ո՞ր կարգի եկեղեցականներ կրնան կամ արտօնեալ են գտնուելու բանակներու մէջ, անշուշտ ոչ իբր զինուոր, այլ իբրև աղօթասաց, ինչպէս կան Խուրք իմամներ բանակներու մէջ: Այս գիրը բաւական օրերէ ի վեր հոսած ըլլալով Պատրիարքարան, տակաւին ո՛ր և է Խորհրդակցութիւն չեղաւ այդ միջոցին, որովհետև Օսմանեան երեսփոխանութեան արամազրութիւնն յայտնի չէ գեռ քրիստոնէից զինուորագրութեան նկատմամբ: Խնդիրը թերևս Ազգային երեսփ. Ժողովոյ նկատողութեան յանձնուի, բայց, ինչպէս յայտնի է, Ազատութեան հռչակուելէն ի վեր թէ՛ անհատական ճառերու մէջ և թէ՛ պաշտօնական յայտարարութիւններու մէջ բաղձանք յայտնուեցաւ որ Հայերն ալ մասնակցին երկրին պաշտպանութեան, պայմանաւ, որ քրիստոնեաներն ալ ունենան իրենց հոգևոր կազմակերպութեան յատուկ վիճակը: Ինչպէս կերևի, Պետութիւնն ընդունած է այդ սկզբունքը, և այդ հիման վրայ զինուորագրութեան կանոնագրին մէջ պէտք եղած բարեփոխութիւնն ընելու համար հարցում ուղղած է Պատրիարքարան:

